# Wymagania edukacyjne z języka polskiego w klasie V

## Na ocenę dopuszczającą uczeń:

### I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. **Czytanie / rozumienie tekstu**

   - rozumie ogólny sens krótkiego tekstu literackiego lub fragmentu utworu,
   - odczytuje informacje zawarte w tekście dosłownym (to, co jest wyraźnie powiedziane),
   - odpowiada na proste pytania dotyczące tekstu (np. kto? co? gdzie? kiedy?),

2. **Lektury**

   - zna bohaterów lektur obowiązkowych, podstawową fabułę, miejsca i czas akcji,
   - potrafi opowiedzieć w skrócie, o czym jest lektura,

3. **Teksty kultury / odbiór dzieł sztuki i mediów**

   - potrafi wskazać tematykę obrazu lub dzieła plastycznego, co widzi na obrazie,
   - wie, co to jest film, spektakl, program telewizyjny/ radiowy i potrafi je nazwać,
   - rozróżnia tekst literacki od typowych przekazów medialnych lub kulturowych.

### II. Kształcenie językowe

1. **Gramatyka i części mowy**

   - zna i potrafi nazwać podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, przyimek),
   - rozpoznaje formy czasownika, np. przeszły, teraźniejszy, przyszły (w podstawowym zakresie),
   - wie, że rzeczownik ma liczbę i przypadek (w prostych przykładach),

2. **Składnia**

   - odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
   - rozpoznaje w zdaniu podmiot i orzeczenie,
   - zna co to zdanie pojedyncze (rozwinięte / nierozwinięte),

3. **Fonetyka / słowotwórstwo / słownictwo**

   - potrafi podzielić proste wyrazy na sylaby,
   - zna przynajmniej podstawowe znaczenia synonimów i antonimów,
   - zna pojęcie: związek frazeologiczny

### III. Ortografia i interpunkcja

- zapisuje poprawnie często używane wyrazy (np. łączące się ze szkolnym słownictwem),
- wie, jak rozpoczyna się zdanie wielką literą,
- używa podstawowych znaków interpunkcyjnych: kropka, przecinek, znak zapytania, wykrzyknik (tam, gdzie to proste i oczywiste),
- zaczyna zdanie wielką literą i kończy kropką (lub innym znakiem końcowym),

### IV. Wypowiedź ustna i pisemna

- potrafi wypowiedzieć się ustnie na zadany temat, choć z pomocą nauczyciela lub przy wykorzystaniu pytań pomocniczych,
- potrafi napisać prostą wypowiedź pisemną, np. opis (postaci, miejsca, obrazka), plan prostych wydarzeń, krótki list/prośbę, korzystając z podpowiedzi,
- stara się używać poprawnych form gramatycznych, choć popełnia błędy – błędy nie przekreślają całkowicie zrozumiałości wypowiedzi.

### V. Inne umiejętności i postawa

- prowadzi zeszyt przedmiotowy,
- słucha innych, rozumie polecenia nauczyciela, reaguje na nie,
- potrafi korzystać ze słownika ortograficznego / słownika wyrazów bliskoznacznych przy prostych słowach.

## na ocenę dostateczną uczeń:

## I. Kształcenie literackie i kulturowe

- czyta głośno i cicho ze zrozumieniem teksty odpowiednie do wieku,
- potrafi wskazać główną myśl tekstu, odróżnia treści ważne od drugorzędnych,
- zna treść wszystkich lektur obowiązkowych, potrafi streścić utwór,
- zna imiona i nazwiska głównych bohaterów, określa ich cechy w podstawowym zakresie,
- potrafi określić czas i miejsce akcji utworu,
- potrafi wskazać autora i tytuł przeczytanego dzieła,
- rozpoznaje w tekście elementy fantastyczne i realistyczne,
- rozpoznaje i nazywa podstawowe gatunki literackie (wiersz, opowiadanie, baśń, legenda),
- rozpoznaje środki artystyczne (np. porównanie, epitet), jeśli nauczyciel wskaże fragment,
- w podstawowym zakresie interpretuje prosty obraz, plakat, film czy spektakl.

## II. Kształcenie językowe

- rozpoznaje i poprawnie nazywa większość części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, zaimek, przyimek, spójnik,
- odmienia rzeczowniki przez przypadki (z pomocą schematu pytań), czasowniki przez osoby, liczby, czasy, tryby,
- rozróżnia stopnie przymiotnika,

- wskazuje podmiot i orzeczenie, rozpoznaje zdanie pojedyncze i złożone współrzędnie,
- potrafi poprawnie podzielić wyraz na sylaby i głoski,
- zna znaczenie podstawowych związków frazeologicznych, synonimów i antonimów.

## III. Ortografia i interpunkcja

- pisze poprawnie wyrazy z najczęściej używanymi trudnościami ortograficznymi (ó/u, rz/ż, ch/h, wielka litera),
- stosuje zasady pisowni „nie" z czasownikami,
- używa podstawowych znaków interpunkcyjnych w zdaniu: kropka, przecinek, znak zapytania, wykrzyknik, przecinek w zdaniach złożonych współrzędnie,
- potrafi poprawić część własnych błędów ortograficznych i interpunkcyjnych z pomocą słownika lub korekty.

## IV. Wypowiedzi ustne i pisemne

- samodzielnie wypowiada się na temat tekstu literackiego i na tematy bliskie uczniowi,
- wypowiedzi ustne są zrozumiałe, logiczne, choć czasem ubogie językowo,
- potrafi napisać spójną wypowiedź pisemną: opowiadanie, opis, list, ogłoszenie, zaproszenie, dialog,
- stosuje akapity, zachowuje ogólną spójność i kolejność wydarzeń,
- w opisie używa przymiotników, w opowiadaniu – czasowników w odpowiednich formach czasowych,
- formułuje krótkie wypowiedzi argumentacyjne (np. dlaczego lubię bohatera, dlaczego podobała mi się książka).

## V. Postawa i praca

- prowadzi zeszyt przedmiotowy, zapisuje notatki i prace domowe,
- czyta wszystkie obowiązkowe lektury, choć nie zawsze uważnie,
- systematycznie przygotowuje się do lekcji,
- potrafi korzystać ze słowników i innych źródeł wiedzy przy prostych zadaniach.

## Na ocenę dobrą uczeń:

## I. Kształcenie literackie i kulturowe

- czyta ze zrozumieniem teksty literackie i popularnonaukowe odpowiednie do wieku,
- potrafi wskazać główną myśl i temat utworu,
- rozpoznaje w tekście wartości (np. dobro, przyjaźń, uczciwość) i potrafi je omówić,
- zna treść wszystkich obowiązkowych lektur – umie je streścić w logiczny sposób,
- swobodnie charakteryzuje głównych bohaterów, wskazuje ich cechy charakteru, motywacje i postawy,
- potrafi porównać dwóch bohaterów, wskazać podobieństwa i różnice,
- rozpoznaje podstawowe gatunki literackie (wiersz, baśń, legenda, opowiadanie, powieść, komiks),
- rozpoznaje i nazywa środki artystyczne (epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie),
- interpretuje prosty tekst poetycki i potrafi powiedzieć, jakie emocje wywołuje,
- dostrzega związek treści utworu z własnym doświadczeniem,

- potrafi w prosty sposób opowiedzieć o obejrzanym filmie, spektaklu czy dziele sztuki.

## II. Kształcenie językowe

- sprawnie rozpoznaje i poprawnie nazywa wszystkie podstawowe części mowy,
- odmienia poprawnie rzeczowniki przez przypadki, czasowniki przez osoby, czasy, tryby,
- odmienia przymiotniki, zna ich stopniowanie,
- rozróżnia zdania pojedyncze i złożone (współrzędnie i podrzędnie),
- potrafi wskazać części zdania (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, okolicznik, przydawkę),
- zna podstawowe związki frazeologiczne i potrafi ich użyć,
- świadomie wzbogaca słownictwo w wypowiedziach.

## III. Ortografia i interpunkcja

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym większość wyrazów,
- stosuje zasady pisowni: „ó/u", „rz/ż", „ch/h", wielka litera, „nie" z częściami mowy,
- używa poprawnie znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, wykrzyknika, dwukropka, cudzysłowu,
- w większości przypadków poprawnie stawia przecinki w zdaniach złożonych,
- samodzielnie korzysta ze słownika ortograficznego.

## IV. Wypowiedzi ustne i pisemne

- wypowiada się płynnie, logicznie i w sposób zrozumiały na tematy literackie i bliskie uczniowi,
- potrafi przygotować kilkuzdaniową wypowiedź ustną (np. prezentacja bohatera, recenzja lektury),
- samodzielnie tworzy spójne i poprawne wypowiedzi pisemne: opowiadania, opisy, listy, dialogi, ogłoszenia, zaproszenia,
- stosuje akapity, zachowuje logiczny układ treści,
- wzbogaca swoje wypowiedzi o epitety, porównania, czasem inne środki stylistyczne,
- potrafi napisać krótką wypowiedź argumentacyjną (np. „Dlaczego lubię tę książkę?"),
- potrafi napisać plan wydarzeń i streszczenie.

## V. Postawa i praca

- prowadzi staranny zeszyt przedmiotowy, systematycznie uzupełnia notatki,
- czyta wszystkie lektury obowiązkowe i część dodatkowych,
- przygotowuje się do lekcji i aktywnie w nich uczestniczy,
- potrafi samodzielnie korzystać ze słowników, encyklopedii, Internetu w pracy nad zadaniem.

## Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

## I. Kształcenie literackie i kulturowe

- czyta płynnie i ze zrozumieniem teksty o różnym stopniu trudności,

- samodzielnie określa temat i główną myśl utworu,
- potrafi wskazać problematykę i wartości przedstawione w tekście (np. dobro, prawda, odpowiedzialność, przyjaźń),
- zna treść wszystkich lektur obowiązkowych, potrafi je streszczać i interpretować,
- swobodnie charakteryzuje bohaterów – wskazuje cechy, motywacje, postawy, relacje z innymi,
- porównuje bohaterów, wskazuje na zmiany w ich zachowaniu,
- zna i rozróżnia podstawowe gatunki literackie oraz potrafi podać ich cechy,
- rozpoznaje i poprawnie nazywa środki artystyczne: epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, powtórzenie, rym, rytm,
- interpretuje wiersz, potrafi wskazać nastrój, emocje i sens przenośny,
- dostrzega związki literatury z innymi dziedzinami sztuki, filmem, teatrem, muzyką,
- umie wyrazić własną opinię o utworze i ją uzasadnić.

## II. Kształcenie językowe

- poprawnie rozpoznaje i odmienia wszystkie części mowy,
- sprawnie posługuje się kategoriami gramatycznymi (liczba, rodzaj, przypadek, osoba, czas, tryb, aspekt),
- rozróżnia rodzaje zdań złożonych (współrzędnie i podrzędnie),
- potrafi wskazać wszystkie główne części zdania oraz część złożonych (przydawka, dopełnienie, okolicznik różnych rodzajów),
- zna i stosuje różne związki frazeologiczne w odpowiednim kontekście,
- wzbogaca swoje słownictwo, używa wyrażeń synonimicznych, dba o poprawność i kulturę języka.

## III. Ortografia i interpunkcja

- pisze poprawnie pod względem ortograficznym (sporadyczne błędy poprawia samodzielnie),
- stosuje zasady pisowni we wszystkich częściach mowy,
- prawidłowo używa znaków interpunkcyjnych, w tym przecinków w zdaniach złożonych i przy wyliczeniach,
- świadomie posługuje się słownikiem ortograficznym i językowym.

## IV. Wypowiedzi ustne i pisemne

- wypowiada się płynnie, logicznie, poprawnie językowo, z dbałością o kulturę słowa,
- potrafi przygotować wystąpienie ustne (np. prezentacja bohatera, recenzja filmu, charakterystyka postaci),
- tworzy rozbudowane wypowiedzi pisemne: opowiadanie twórcze z dialogiem i opisem, charakterystykę, rozprawkę wstępną (krótka forma argumentacyjna), recenzję, sprawozdanie,
- umiejętnie stosuje akapity i kompozycję tekstu,
- używa bogatego słownictwa i środków stylistycznych,
- potrafi tworzyć plan i streszczenie zgodne z zasadami,
- umie uzasadniać swoje opinie i dobierać do nich argumenty.

## V. Postawa i praca

- starannie prowadzi zeszyt i inne prace,
- systematycznie i sumiennie przygotowuje się do lekcji,
- aktywnie uczestniczy w dyskusjach,
- czyta wszystkie lektury obowiązkowe i sięga po lektury dodatkowe,
- potrafi korzystać z różnych źródeł informacji (słowniki, encyklopedie, Internet), selekcjonuje potrzebne informacje,
- wykazuje zainteresowanie literaturą i kulturą, potrafi samodzielnie rozwijać swoje kompetencje językowe.

## Na ocenę celującą uczeń:

## I. Kształcenie literackie i kulturowe

- czyta teksty literackie i popularnonaukowe z pełnym zrozumieniem, analizuje ich treść, problematykę i przesłanie,
- potrafi samodzielnie interpretować utwory – wskazuje różne możliwe sensy, symbolikę, odniesienia,
- dostrzega i omawia uniwersalne wartości (np. wolność, odwaga, odpowiedzialność) i potrafi je odnieść do życia współczesnego,
- zna wszystkie lektury obowiązkowe i czyta także dodatkowe z własnej inicjatywy,
- umie porównać utwory literackie pod względem tematyki, bohaterów, motywów, problematyki,
- rozpoznaje bogatszy zestaw środków artystycznych i rozumie ich funkcję,
- potrafi łączyć tekst literacki z innymi tekstami kultury (film, malarstwo, muzyka, teatr),
- potrafi przygotować samodzielną prezentację o książce, autorze, bohaterze lub zjawisku kulturowym.

## II. Kształcenie językowe

- sprawnie i poprawnie posługuje się wszystkimi kategoriami gramatycznymi,
- świadomie analizuje budowę zdań złożonych i stosuje różne ich typy,
- tworzy poprawne, rozwinięte i zróżnicowane wypowiedzi pod względem składniowym,
- posługuje się bogatym i precyzyjnym słownictwem, używa go adekwatnie do sytuacji,
- zna i stosuje liczne związki frazeologiczne, idiomy, zwroty charakterystyczne,
- dba o kulturę języka, świadomie unika błędów.

## III. Ortografia i interpunkcja

- pisze bezbłędnie pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym,
- zna i stosuje trudniejsze zasady pisowni (np. partykuły, zaimki, formy złożone),
- samodzielnie redaguje teksty zgodne z normą językową,
- poprawia błędy ortograficzne i interpunkcyjne innych osób, potrafi je wyjaśnić.

## IV. Wypowiedzi ustne i pisemne

- wypowiada się płynnie, poprawnie, logicznie i oryginalnie,
- w dyskusji potrafi formułować własne poglądy i bronić ich argumentami, szanując zdanie innych,
- tworzy rozbudowane i różnorodne wypowiedzi pisemne: opowiadania twórcze, rozprawki, charakterystyki, recenzje, sprawozdania, felietony szkolne,
- potrafi posługiwać się różnymi formami stylistycznymi, świadomie dobiera środki językowe do celu wypowiedzi,
- umiejętnie wykorzystuje cytaty, przypisy, źródła,
- jego prace pisemne wyróżniają się pomysłowością i dojrzałością.

## V. Postawa i praca

- prowadzi wzorowo zeszyt, systematycznie i starannie wykonuje wszystkie prace,
- czyta z własnej inicjatywy dodatkowe lektury i chętnie o nich opowiada,
- aktywnie uczestniczy w konkursach przedmiotowych, recytatorskich, literackich lub innych formach działalności polonistycznej,
- rozwija własne zainteresowania literackie i językowe (np. pisze wiersze, opowiadania, prowadzi gazetkę szkolną, blog, bierze udział w projektach),
- inspiruje innych uczniów, dzieli się swoją wiedzą i pasją,
- wykazuje postawę twórczą, krytyczną i samodzielną w pracy z tekstem i językiem.